Leto XIX. Klagenfurt (Celovec), dne 24. maja 1939 Št. 21.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25·—; celoletno: Din. 100·—

Duh ljubezni.

Večkrat se človeku zazdi, kot bi bil veliki svet zavit v neprodorno temo. Zdi se, kot bi ta strašna tema segala prav v naša srca ter jih polnila z žalostjo in bojaznijo pred nečim strašnim. Tedaj človeka v dno duše zazebe in strah ga je zase in za svojce, poverjene njegovi skrbi. Pa nenadno sončno jutro, mehka in zlata beseda, iskreno doživeta nedelja — človeku se zdijo kot mehki, topli in božajoči žarki, ki preganjajo žalost in budijo nove nade. V takih, žalostnih in veselih trenutkih je človek pač najbolj to, kar je: človek, bitje med nebom in zemljo, s kvišku stremečo dušo in s težo svojega telesa. Tedaj odseva v njem tisto veliko dogajanje vsega človeštva, ki je na dnu vse zgodovine in vsega žitja in bitja na zemlji: borba med soncem in temo, boj med milostjo in grehom, dvoboj Boga z hudičem.

Narava je prva, ki vliva duha svetlobe, ki je duh ljubezni in duh življenja. Vsa je v vigredi v brstju in cvetju, tam, kjer jo človek vidi in kjer je ne vidi. Vsa je v poletnem zorenju ter razsipava razkošno seme življenja. Lepota njenih juter in večerov, njenih livad in planin, njenih grebenov in ledenikov je kot ljubezen v barvi, vsa pestra in razkošna. Zato je človek, ki je otrok narave, dober po svojem značaju, dovzeten za vse lepo in blago, poln življenjske sile. Otrok zemlje je in mati-zemlja mu je utisnila duha svetlobe v dušo in telo.

So občestva ljudi, ki jih ni skoval paragraf in jih ne oklepajo ter narekujejo neka pravila. Občestva naravnega izvora bi jih imenovali. Družina je prvo naravno občestvo med ljudmi. Zgrajena je iz duha svetlobe, ljubezen ji je temelj, življenje ji je zapoved. V našem razdrtem, sovraštva in teme polnem času je družina pravo zavetišče dobrih in plemenitih duš. K družinskem ognjišču se vračajo v dnevni borbi izmučeni in izčrpani očetje, se vračajo od skrbi raztepene in od dela razbičane matere, se vračajo po nelepem velikem svetu razočarani otroci. Vse polno je v družini malih in velikih žrtev, darovanih na oltarju medsebojne sloge in vzajemnosti. A te žrtve spremlja melodija ljubezni in so zato lahke in znosne. En sam pogled v nedolžne, strmeče otroške oči in že se v maternem srcu, morda omahujočem ali trudnem, zasveti nova iskra življenjske sile in budi novo ljubezen in novo veselje. En sam ljubezni poln ženin pogled v zaskrbljen in naguban možev obraz in že se vedri njegovo lice in se iskrijo njegove oči v novi ljubezni. Še staremu dedu in skrivljeni babici je mehko in toplo ob mladi, vzravnani rasti. Tako je družina pravi zakrament ljubezni in po ljubezni zakrament življenjskega reda in miru.

Narod je drugo, večje naravno občestvo. Tudi v narodu je vse zgrajeno samo na ljubezen. Sovražnik ogroža domovino in, kot bi trenil, se spogledajo možje in žene ene materne govorice in ene narodne pripadnosti, v trenutku jih je objel oklep ljubezni in postoterjena in potisočerjena je njihova življenjska sila. Strašna nesreča je zadela rod — morda potres, kuga ali druga šiba — ni ga, ki bi tedaj z mirnim očesom mogel odtegniti roko ter odreči svojo pomoč. Tedaj se zbudi v slehernem, ki je dobre volje, zavest velikega krvnega sorodstva in duševne vzajemnosti, vsi so si bratje in sestre po govorici in misli. Tudi v narodu je vse polno malih in velikih žrtev, a tudi te žtrve spremlja melodija ljubezni. En sam pogled na vrsto mladih fantov in deklet, prežetih lepega in plemenitega stremljenja, in že se iskri oko v narodni borbi izmučenih in utrujenih. En sam pogled na zbor pevcev in pevk, že drami narodna melodija zbegana in prestrašena srca ter jih druži v silen zbor narodnih borcev. Ena sama dobra knjiga in že se preraja neurejeni, upognjeni duh v novo rast. — Naj mimogrede dostavimo: Levja hrabrost naših najboljših v dneh ljudskega štetja v deželi, njihova odločnost za pravo materne besede in slovenske narodne kulture odmevata v tisočerem odmevu v najnižjo plast našega naroda. — Narodni duh je duh ljubezni in duh silnega, zdravega življenja.

So trenutki v življenju, ko razdraženo oko ne vidi več zelenja in cvetja narave, ko bolnega srca ne gani več mehka družinska harmonija in ko zaman trka ob vrata zaprte, obupu ali samoljubju predane duše narodna beseda ali melodija. So trenutki, ko tudi dobre družine obupujejo. In so še taki, ko se tudi narod obrača za rešnikom. Tedaj privre iz poedinca, družine ali naroda najsilnejši krik, klic po Duhu, ki naj napolni srca svojih vernih, vžge v njih ogenj svoje ljubezni in prenovi obličje zemlje. To je prošnja na Duha, ki je prazačetek vse ljubezni, vsega žitja in bitja, vsega reda in miru. Kraljestvo božjega Duha je v resnici kraljestvo, katerega ne zmore več nobena temna sila in ki po svoji vsemogočnosti urejuje, upravlja in razsoja vse na svetu. Vsa ljubezen družin in narodov, vsa sila in moč, vse življenje ima svoj izvor v kraljestvu božjega Duha, Gospodarja neba in zemlje.

Binkošti med nami! Pridiguje naj nam binkoštnega duha zelena, brsteča narava. Pridigujejo naj duha svetlobe in ljubezni naše dobre, plemenite družine. Ves slovenski narod naj priča o duhu lepote in pravice po svoji besedi in melodiji, po svoji knjigi in zgodovini. Propoveduje naj božjega Duha praznik matere Cerkve. In v borbi sonca s temo, milosti z grehom in Boga z hudičem bomo na strani svetlobe, milosti in Vsemogočnega.

Mednarodni položaj se je umiril.

Po napetosti minulih tednov se je evropski položaj v zadnjem času nekoliko umiril. Nikakor seve še ni brez nevarnosti, vendar se jačijo nade na ohranitev miru.

Nemčija in Italija sta po svojih zunanjih ministrih v. Ribbentropu in grofu Cianu podpisali **vojno zvezo.** Ta zveza predstavlja tabor 150 milijonov ljudi, obe državi pa poudarjata, da nima njuno najožje prijateljstvo nikakih napadalnih namenov. Še pred podpisom pogodbe je propagandni minister dr. Geobbels nazorno objasnil njen pravi pomen v dunajskem „Völkischer Beobachter“, kjer piše med drugim:

„Ne bojimo se obkroževanja od strani Anglije. Ni nas strah, ker nemški narod strahu ne pozna. Država je že davno izvedla vse potrebne protiukrepe. Apeliramo na razsodnost narodov ter poudarjamo, da ga **po našem mnenju v Evropi ni vprašanja, katero bi zamoglo biti rešeno samo z vojno. Kancler želi mir.** Toda on hoče mir, v katerem so nemške življenjske pravice zavarovane in spoštovane. Če pa bi londonski obkroževalci duhove svojih narodov vendarle zmotili, potem bomo poskrbeli, da bodo ti narodi krivce tudi spoznali. Brezdvomno sledi daj prva kazenska sodba nad njimi. A vedno še upamo, da se vrne med narode razsodnost in bo Evropa obvarovana pred težko usodo. Kar moremo za to storiti mi, bomo storili!“

Medtem se **Anglija** trudi, da po Turčiji privede v svoj krog tudi sovjetsko Rusijo. Rusi se ugodnega položaja zavedajo in hočejo iz njega zase izbiti, kar se da. Rusija zahteva, naj Anglija, Francija in ona sklenejo popolno vojaško zvezo, ki bo nastopala za katerokoli zaveznico, ki bi bila zapletena v vojno. Rusija zahteva, da morajo vse tri države nastopiti na pomoč druga drugi z vso svojo oboroženo sil. Zaenkrat se Angleži te dalekosežne povezanosti predvsem z Rusijo bojijo in stavljajo protipredloge. Razčiščenje v tem vprašanju se pričakuje prihodnji teden.

Sredi med obema taboroma so male in srednje države, ki bi rade ohranile svojo nevtralnost za slučaj velikega spopada. V igri evropskega ravnotežja vsekakor igrajo te države veliko, zelo veliko vlogo.

Knez-namestnik Pavle odide začetkom junija v Berlin, kjer mu pripravljajo svečan sprejem. Razgovarjal se bo s kanclerjem Hitlerjem in zunanjim ministrom v. Ribbentropom. Kneza-namestnika bo spremljal med drugimi tudi jugoslovanski zunanji minister Cincar-Marković.

Španske vojne ladje pred parado. Zander-V.

Nemško-jugoslovansko društvo.

22. maja so v Berlinu ustanovili nemško-jugoslovansko društvo. Društvo ima namen, da goji osebne, kulturne in gospodarske stike med Nemčijo in Jugoslavijo ter pospešuje zaupanje obeh držav. Ustanovnega občnega zbora so se izmed Jugoslovanov udeležili prosvetni minister Čirič, ministri Pilja, Behmen in Frangeš, belgrajski župan Ilič, več vse učiliških profesorjev ter še drugih osebnosti jugoslovanskega javnega življenja. Goste iz Jugoslavije je sprejel tudi nemški zunanji minister v. Ribbentrop.

Dva govora.

Minuli teden sta govorila španski general Franco in Mussolini.

Franco je s svojim govorom otvoril vojaško slavje nacionalne Španije, katerega višek je bila velika parada. V govoru je poudaril, da je v Španiji sedaj konec samopašnega komunizma in da prihaja čas državne in narodne obnove. Naglasil je tudi, da se motijo oni, ki mislijo Španijo gospodarsko obkoliti in prisiliti, da se spet odpove svoji neodvisnosti.

Mussolini je svoje potovanje po gornji Italiji zaključil z govorom v Aosti, kjer je dejal: Treba je voditi račun o tem, kakšno pot so si izbrali demokratski narodi. Mirno čakamo in mirno se pripravljamo. Moč našega orožja in naše vojske pa smo ze dokazali. „Zmagali smo in zmagali bomo. Vedno bomo zmagali!“

Angleški kralj v Kanadi.

Poset angleške kraljevske dvojice v Kanadi polni stolpce kanadskih in severno-ameriških listov. Prvič v angleški zgodovini je angleški kralj stopil na kanadska tla. Pot ga vodi preko večjih mest Kanade — Uebeca, Montreala, Ottawe, Kingstona, Toronta — v Vanvouver. Povsod ga sprejemajo deset — in stotisoči. V Ottawi je imel kralj pred senatorji in poslanci govor, v katerem je naglasil, da je njegova največja želja, da kanadskemu ljudstvu dokaže edinstvo britanskega imperija. Izrazil je še upanje, da se odnošaji med Anglijo in Združenimi državami še bolj utrdijo ter uredijo odnosi z vsemi narodi na svetu.

Angleški načrti s Palestino.

Angleška vlada je izdala tako zvano „belo knjigo“, ki podaja zgodovino Palestine ter navaja angleški načrt bodočega postopanja. Načrt vsebuje sledeče točke: v desetih letih naj postane Palestina neodvisna država, ki bo v prijateljskih odnošajih z Anglijo; prehodno bodo odgovarjali za upravo Angleži, domačini pa bodo stopnjema pritegnjeni k upravi; ko se razmere uredijo, bodo arabski in židovski zastopniki skupno z angleškimi pripravili načrt neodvisne Palestine; glede vseljevanja židov določa načrt, da sme skupno število znašati največ tretjino vsega prebivalstva Svete dežele. Višje doseljevanje smejo dovoliti Arabci. Angleški palestinski načrt je Jude kakor Arabce zelo razburil. Vendar ga Arabci že sprejemajo, dočim so se med Judi pričeli upori.

„Koroški Slovenec“ je vaše glasilo! Varujte njegovo čast, ki je vaša čast!

Teden v besedi.

Zveza narodov je zborovala tekoči teden. Bolj od uradnega sporeda zanimajo pri tem zasebni razgovori zastopnikov posameznih držav.

Najstarejši Jugoslovan je kmet Mate Mihajla iz Brčkega v Bosni. Minuli teden je praznoval svojo 127 letnico.

Nemška vlada je obvestila države, ki so vzdrževale poslaništva v Pragi, da jih bo odslej smatrala za generalne konzulate.

Potemkin, pomočnik sovjetskega zunanjega ministra, bo baje posetil te dni Litvo, Letonsko in Estonijo.

Rydz-Smigly, poljski maršal, je istotako najavljen v baltskih državah.

Slovaška je imenovala za svojega poslanika pri Sveti stolici poslanca in ministra Sidorja.

Na paradi španske vojske je korakalo 250.000 mož, med njimi 17.000 Italijanov in 7000 Nemcev. Sodelovalo je 400 topov, 300 tankov in 600 letal. Parada je trajala sedem ur.

Sv. oče Pij XII. je 18. majnika prvič zapustil vatikansko državo ter se v sprevodu podal skozi Rim v Lateran, kjer je daroval pontifikalno mašo. Ogromna množica ljudstva mu je navdušeno vzklikala.

Tisoč Angležev s kardinalom Hinsleyem na čelu je letos priromalo v francoski Lurd.

Francosko notranje posojilo v višini 6 milijard frankov je bilo podpisano v dveh urah.

Iz Francije se je izselilo 1700 Italijanov.

Severno-evropske države — Norveška, Švedska in Finska — so izjavile Nemčiji, da se ne čutijo od nje ogrožene in so torej nenapadalne pogodbe brezpredmetne.

Poljska je sklenila s sovjetsko Rusijo novo trgovinsko pogodbo.

Bolivija se namerava kot prva ameriška država udružiti v nemško-japonsko-italijansko zvezo. Tako je izjavil njen predsednik Bush, ki uvaja v državi nov politični red.

Rumunske straže so ustrelile v Dobrudži 23 bolgarskih kmetov, kar je izzvalo ogromno ogorčenje v Bolgariji. Po bolgarskih mestih so bile razobešene črne zastave.

Španija je zaprosila Francijo in Anglijo za posojilo 25 milijonov funtov šterlingov.

Nemška vlada je dovolila praški vladi, da organizira 7000 mož broječo domobransko vojsko.

V Sofiji otvorijo začetkom junija razstavo jugoslovanske književnosti.

Nemčija je dovolila Litaviji prosto pristanišče ob Njemenu.

Albanski eks-kralj je vložil protest na Zvezo narodov v Zenevi.

V Vatikanu so izpustili iz ječe edinega kaznjenca, ki je bil v desetih letih zaprt.

Oster volilni boj se je vršil na Madžarskem, kjer so te dni volitve.

Za 100 milijonov dolarjev zlata je spet prišlo iz Evrope in Avstralije v Ameriko.

Iz naše države

Kanclerjevo potovanje

po zahodni nemški meji, kjer je pregledoval zgrajene obmejne utrdbe, je zaključila velika vojaška vaja na zemlji in v zraku. Vaje so pokazale izredno sigurnost zgrajenih trdnjav, ki onemogoča vsakršen prehod v zaledje. Listi so v zvezi s poročih objavali kanclerjev sklep, da se slične utrdbe postavijo na severo-vzhodni meji.

Materinski dan

se je praznoval v vsej državi. V Berlinu je govoril minister Frick, ki je dejal, da hoče kancler s častnim križcem počastiti neznano nemško mater. Organizaciji Hitlerjugend je dano istočasno povelje, da pozdravlja odlikovane matere s svojim pozdravom. Na celovški proslavi je govoril okr. vodja dr. Pachnek ter povedal med drugim, da rabi nemški narod hrabrih mater. V Celovcu je bilo odlikovanih 45 mater, starih nad 70 let.

Kolonijalno zborovanje

na Dunaju je imelo namen, da poudari nemške zahteve po kolonijah. Vodil ga je vodja drž. kolonijalne zveze v. Epp, ki je v zaključnem govoru naglasil, da so kolonije nemška zemlja in nemška posest, kateri se Nemčija ne bo nikdar odrekla. Nemčija ne bo nikdar odstopila od svojih kolonijalnih zahtev. Zborovanje je zaključila parada nar. soc. formacij.

Komisarju Bürcklu

je samostan v Klosterneuburgu izročil 9000 parcel med Donavo in Dunajskim gozdom. Bürckel je nato odredil, da se najemnina naseljencev na teh zemljiščih zniža za polovico, ostali denar pa zbira v posebnem materinskem fondu.

To in ono. Prosvetni minister je odredil, da se tudi v Vzhodni marki uvede odredba, da je mogoč obisk visokih šol tudi brez zrelostnega izpita ob zaključku srednjih šol. — Kancler je odlikoval več jugoslovanskih letalskih častnikov. — SA-čete v Vzhodni marki so minuli teden zaprisegle zvestobo kanclerju. Do 1. oktobra se izvede SA-organizacija v smislu svoječasne odredbe, ki predpisuje službo v SA-četah kot predvojaško vežbo, v vseh pokrajinah Vzhodne marke. — Povodom podpisa pogodbe italijansko-nemške vojaške zveze je bil grof Ciano od kanclerja odlikovan z najvišjim nemškim redom. — V Frankfurtu so zborovali nemški rokodelci ter izdelali načrt, kako se včlenijo v gospodarsko štiriletko. — Nemška trgovinska mornarica dosega 83% predvojne višine. — Izšla je odredba, po kateri je hranilnicam naročeno, da morajo voditi samo vloge pod pravim imenom vlagateljev, vlagatelji pa se morajo izkazati kot lastniki vlog.

Vesti iz Jugoslavije.

Notranji sporazum

je spet stopil v ospredje. V Črnomlju je o priliki otvoritve dela za zvezo Slovenije z morjem govoril o sporazumu prometni minister Spaho: **„Hrvatsko vprašanje bomo rešili, ker smo se ga lotili z odkritim srcem in odločno voljo.** Vsled odkritosrčnosti obeh strani je uspeh zajamčen. Po sporazumu bo naša domovina še močnejša in še trdnejša.“

Slovenija dobi zvezo z morjem.

V Črnomlju so preteklo nedeljo zasadili prvo lopato v zemljo za novo železniško progo od Črnomlja do Vrbovskega, s čimer bo Slovenija povezana z morjem. Proga bo dolga 47 km, ter bo tekla preko Kolpe skozi Severin in Vučnik do morja. Pot od Ljubljane do Sušaka bo skrajšana za 81 km. Stroški gradnje bodo znašali 140 miljonov dinarjev. Dela bodo končana leta 1941.

V Ljubljani

so odkrili spomenik zdravniku dr. Šlajmerju, ki je bil v svojem poklicu nenavadno plemenit dobrotnik. Med balkansko vojno je zdravil srbske ranjence. Njegov dom je spremenjen v bolnico, katere bo odslej krasil okusen doprsni kip slovenskega zdravnika-dobrotnika.

Prešernov dom

je postal last vsega slovenskega naroda — tudi naša last. Odkupila ga je slovenska mladina s številnimi skromnimi darovi. V nedeljo so izročili prenovljeni dom najvišjemu predstavniku slovenskega ljudstva banu dr. Natlačnu v varstvo. Na slovesnosti, katere so se udeležile odlične osebnosti slov. kulturnega življenja, je govoril med drugimi pesnik Oton Župančič, ki je o Prešernovi pesmi dejal, da je pravo slovensko srce, izraz strasti, čustva, trpljenja in ljubezni slovenskega človeka. Ključe je predal banu predsednik obnovitvenega odbora rektor dr. Rado Kušej, ki je omenil tudi zadnjo nemško oceno Prešernovih del, ki odreja slovenskemu pesniku častno mesto v svetovni književnosti. Ban dr. Natlačen je prikazal Prešerna kot vnetega Slovenca in Slovana ter proglasil njegov dom za dom vsega slovenskega naroda.

Jugoslovani v športu

dobro napredujejo. Beograjčani so minuli praznik porazili najboljše evropsko nogometno moštvo Angležev, katerim ni bil doslej še nihče na celini kos. V tenisu so premagali v Budimpešti Madžare. V šahu pa se velemojster Vidmar uspešno bije na turnirju v Nemčiji z ostalimi svetovnimi mojstri.

Še ste Slovenci!

Nekaj misli premnogim v pomirjenje.

Pred nami leži dolga vrsta pisem. Eno samo vprašanje razbiramo iz njih: „Ali smo še Slovenci, ko pa so nas drugače zapisali?“ Ne moremo odgovarjati posamič in bi svojega odgovora tudi neradi skrivali. Naj torej odgovorimo v našem glasilu.

Narodno-socialistična teorija daje na vprašanja o narodu in narodnosti jasne in enoumne odgovore. To tudi ni nikakor čudno, ker je ves narodni socializem zgrajen na temeljih naroda in narodnosti. Kancler sam razpravlja v svoji knjigi temeljito o tem, Neštetokrat srečujemo odgovore v narodno-socialističnih govorih in člankih. A že zdrava pamet nam narekuje odgovore, katerim ni mogoče oporekati. Evo nekatere odgovore:

Narodna pripadnost se ne more poljubno menjavati. Iz zamorca ne morem napraviti Nemca in če ga priučim še tako izborne nemščine. Iz Slovenca ne morem napraviti Kitajca in če bi še tako gladko govoril kitajščino. Kako bi se naprimer smejal celi svet, če bi se po hudomušni domislici kako evropsko ljudstvo izjavilo za narodnost afrikanskih črncev. Če bi bila privlačnost gosposkih narodov še tako velika in pripadnost k njim še tolika ugodnost, zdrava pamet sama narekuje tudi malim narodom, naj se nikar ne lišpajo s tujim perjem. Raznarodovanje šele ubija zdravo pamet in ustvarja narodne bastarde.

Narodnost ni nikak fabrikat, tovarniški izdelek, ki se svobodno kupuje ali odklanja. Poznamo tovarne, ki izdelujejo naprimer cikorijo ali sladkor. Da bi pa kaka tovarna prodajala narodnost in to celo še zastonj, to pa je kvečjemu navadna pustna šala.

Narod ni nobeno društvo, iz katerega se po mili volji izstopa in vanj

---

Podlistek

Vajansky — Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(18. nadaljevanje.)

V sobi je bilo hladno in temno — železne naoknice so zaprli iz previdnosti. Dušan jih je sam odprl — jarka poldanja luč se je v mogočni struji razlila noter. Poobedoval je doma ter zaspal za eno urico na usnjenem divanu vzlic temu, da mu je armada muh pošiljala svoje čete na obraz in brenčala liki čebele v ulju. Popoldne je šel na polje. Žito je lepo sklaseno zacvetelo v zlatem puhu. Šleherni cvetek se je tresel na nežnem lasku. Bože mili, na kakem nežnem lasku visi zarod bodočega zrna in kako težko tehta eno zrno za poljedelca. Koliko nadej visi na tenkem, slabotnem lasku, s katerim je pripet k žitnemu klasu! Dušan se je resnično obveselil ob pogledu na valove svojega žita, v zaupanju na trdnost teh tankih, slabotnih laskov!

Komaj je pričelo kloniti solnce k zapadu, si je dal osedlati konja, v trdni nameri, da pojezdi na njem v mesto. Junaško je pognal mimo Jablonovega. Ko pa je jezdil nazaj, je obstal — zagledal je na vrtu Adelo s šivanjem. Približal se je ograji. Konj je pričel z gobcem muliti bezgovo listje, ki je viselo čez plot.

„Kje je vaša družba?“ je vprašal devojko.

„Herman je šel v mesto; mnogo dela ima tam, le ob sobotah nas more posetiti. Tetka sedi v svoji sobi, ni zdrava.“

„Ali se vam ne toži?“

„Zdaj še vi izostajate in tako postaja dolgčas. Ali, verujte mi, jaz imam rada ta iskreni dolgčas na deželi.“

„Upam, da nisem opasen zanj — in lahko torej prosto vstopim.“

Adela se je približala čez mostiček k ograji in pričela najprej nesmelo in potem zmirom smeleje gladiti lepo konjevo glavo. Konj jo je prijazno sklonil nad ograjo.

„Kako krotka — mila žival.“

Bele roke mladenkine so se določno odražale od temne konjeve grive. Evgen je skočil s konja in ga privedel na dvorišče. Potem se je vrnil na vrt.

Za hišo se je oglasil zvonki smeh Elin. Čez hip je prihitela, vodeč mlado srno na vrvici. Na rdečem traku okrog vratu je imela privezan žolt kraguljček.

„Glejte, glejte, gospod Dušan, kako krasna živalca; kako modre oči ima. Boji se, nebogljenka.“

Srnica je bila v istini krasna. Gracijozno je pokladala svoje tanke, snažne nožice po stezi, črno lesketajoči se gobček se je veleslikovito odražal od rjavkaste dlake. Ela je žarela od radosti in pritiskala glavico živali k svojim purpurnim licem. Na dvorišču je zalajal pes. Srnica se je iztrgala in izvila vrvico iz devojkinih rok. V velikih skokih je švignila preko vrta. Il Elinih ust se je oglasil žalosten vzklik. Dušan je skočil za srno, a ona je s krasnim, lahkim skokom preskočila potok, bežala ob ograji naravnost k vratcem, skozi katere je Evgen pripeljal konja in jih pustil odprta. Srnica je zbežala na pokopališče — ognila se cerkve in izginila za lipami.

Velike solze so se potočile Eli iz oči. Tam beži njena srnica. V gore uide, ali pa jo raztrgajo psi. Šele nedavno se ji je polaskal Herman s tem živim, nadvse prijetnim darilcem. Zaman ji je Dušan obljubljal drugo. Njena Silfa je bila preč.

„Kakšen lov je to?“ je bilo čuti od cerkve zvočni, trdi glas. „Tu je plen.“

Ela je zbežala čez mostiček. Milo Holan je držal srno na vrvici, v katero so se v gosti travi pokopališča zapletle sloke nožice Silfe.

Deklica je pohitela k njemu. Prsi so se ji močne dvigale od naglega bega. Vsa obradoščena je poklenila k srnici.

„Ali ji nič ne manjka?“

„Nič, kišasonka, le srce ji bije od strahu, ker je pala medvedu v šape.“

Ela se je hvaležno ozrla v hudobnega soseda. Stresla mu je roko.

„In tako bodi poravnan najin srd?“ je suho vprašal Milo.

„Popolnoma poravnan! A spet sem jaz vaša dolžnica. Čudna reč in vedno zavoljo kake živali.“

„Lahko plačate svoj dolg, gospodična.“ Šale in posmeški pa kakor da mu niso prihajali od srca.

„Kako? Saj se nikamor ne pokažete! Tako vas potem ne morem poiskati. No, hvala vam!“ Prišla je služkinja, vzela utrujeno žival v naročje in odšla.

Holan je dejal: „Vsak na pol poti! Zame je nepristopen oni zakleti gradič tam — za vas tole polje mrtvih!“

Lepo lice mladega moža se je razpalilo z rdečico. Hotel se je poigrati s „kišasonko“. Kaj pa mu je na tem, ako jo krcne po nosu. Ela je pozabila bolest in radost nad oteto srno.

Spoštljivo, a samozavestno je stal pred njo mladi dijak. Za njim mrki cerkveni hram, naokrog grobovi in križi.

Minuta je nastala, minuta mučnega neumevanja. Milko je prijel malo roko Elino in jo nesel k ustnicam, nagnivši se komaj vidno. (Dalje sledi.)

vstopa. Društva lahko poljubno ustanavljamo, njihove odbore volimo, njihov delokrog predpisujemo. Oblast lahko društva razpušča, njihovo svobodo omejuje in odbornikom ovira njihovo delo. Naroda ni nihče ustanovil iz samovolje, ni ga skovala nobena skupina, nihče mu ni prikrojeval pravil, nihče mu ni nabiral članov in od njih pobiral narodno članarino. Nihče na svetu še ni svoje narodne pripadnosti izbiral. Torej se iz naroda tudi ne izstopa, kakor iz kakega gasilnega društva. Naravni zakoni se rogajo vsakomur, ki bi hotel tako postopati.

Blagor onemu, ki zna poleg materinščine še drug jezik! Več je vreden, lažje se prerine skozi življenje. A vsled znanja še drugega jezika še davno ni zatajil svoje narodnosti. Kakšne narodnosti bi potem bil naprimer znanstvenik, ki se je za svoja znanstvena raziskavanja priučil hotentoščine ali eskimovščine? Nerazviti otroci ali mutci bi potem morali biti brez narodne pripadnosti, ker ne govorijo nobenega jezika.

Ljudje, ki govorijo samo svoje domače narečje, so lahko najdragocenejši člani svojega naroda. S svojo pridnostjo in značajnostjo lahko izdatno množijo narodni nravni in kulturni zaklad. Zdaleka lahko nadkriljujejo človeka s popolnim znanjem pismenega jezika, ki pa je vsled svojega lopovskega značaja sramota in izvržek svojega ljudstva. Vsako narečje je v narodu nekaj prvotnega, originalnega. Pismeni jezik je umetna tvorba, delo učenih ljudi. Narečja pa se drži domača zemlja, domača kultura, domača zgodovina. Iz narečij šele je nastal pismeni jezik kot sad dozorele narodne kulture.

Čim pestrejša so narečja kakega ljudstva, tem bogatejša je njegova narodna kultura. Kdo bi Kočevcem odrekal njihovo nemštvo zaradi njihove prastare kočevske govorice. Ali Švabom, Saksoncem, Alemancem? Nemški narod se sme kvečjemu ponašati s pestrostjo svojih narečij, šeg in navad. Tako more biti tudi slovenski narod samo ponosen na našo ziljščino, rožanščino in na narečja v gorah ter po Podjuni.

Kaj ne, to so stare resnice in nam vsem že znane? A prav je, da si jih danes še glasno povemo in še za druge poudarimo!

Naj vemo in naj vedo: Še smo Slovenci!

Širom naše zemlje

Ustoličevanje slovenskih knezov.

Piše gospod Hani.

Ustoličevanje slovenskih vojvod na knežjem kamnu v vasi Krnski grad pod Vrhom — Nemci so naš Vrh zamenjali z Urhom — je pač najslavnejši kos naše slovenske zgodovine. Noben drug narod na svetu se ne more ponašati s takim dokazom svobodoljubnosti, neodvisnosti, pravicoljubnosti in kulture! Le predobro je zadel naš „Koroški Slovenec", ki je v številki pred ljudskim štetjem pripomnil k sliki vojvodskega prestola: Staroslavni kamni bi vpili, če bi mi ljudje molčali! Slavna zgodovina pred tisočletjem mora ostati nam koroškim Slovencem in Slovencem vobče večen ponos! Od 6. do 9. stoletja t. j. od prihoda iz zakarpatskih ravnin v panonske nižine in alpske predele pa do nemškega cesarja Karla Velikega so bili Slovenci na Koroškem, katera je tedaj obsegala še vzhodno Tirolsko, sosednje krajine Solnograške in Štajerske ter vso Kranjsko, popolnoma neodvisni in svobodni. Sami so volili svoje vojvode. Tedanji naši predniki so bili pretežno kmetovalci in sicer dobro organizirani. Imeli so svoje župane, staroste, sodnike, davčne oblasti, svoje vojaške polke, svoja svetišča in svoje duhovne. Kmetje so bili vojaško organizirani v stotnije, ki so štele po 100 kmetov, in katerim je načeljeval knezaz ali knazaz. Knezazi so imeli poleg županov pravico voliti vrhovnega vojvodo, katerega so potem slovesno ustoličili na knežjem kamnu.

Knežji kamen, ki se danes nahaja v celovškem muzeju, je tedaj stal pri koroškem gradu ali sedanjem Karnburgu. Knezazi in župani so novoizvoljenega vojvodo spremljali h knežjem kamnu. Njihov starosta je pred kamen privedel konja in bika, simbola kmetijstva. Novoizvoljeni slovenski vojvoda je moral priti k ustoličenju v slovenski kmečki obleki. Starosta knezazov se je pred njim vsedel na knežji kamen ter vprašal seve v slovenskem jeziku svoje tovariše in župane vpričo novoizvoljenega vodje: „Ali je ta knez vreden vojvodske časti?" Vsi so odgovorili: „Vreden je!" Potem vpraša dalje: „Ali nam bo pravičen sodnik? Ali bo čuval našo deželo? Ali se bo zavzemal za naše vdove in sirote?" Vsi so mu na vsako teh vprašanj odgovorili: „Je in bo!" Novi vojvoda je nato oblekel knežjo obleko, se vsedel na kamen ter prisegel, da bo zvesto in močno izpolnjeval vse, karbodo od njega zahtevali knezazi. Ob koncu je dvignil svoj meč in mahnil z njim na vse štiri nebesne strani v znamenje, da bo čuval narod in deželo pred vsakim sovražnim napadom. Starosti knezazov je potem podaril konja in bika ter pest srebrnikov. Njega in še tri druge knezaze je oprostil vseh davkov.

Sprevod se je nato z vojvodom na čelu pomikal proti vojvodskem prestolu na gosposvetskem polju. Tod je novi poveljnik delil pravico, razsojal in dal svoja prva povelja. Med sprevodom do prestola je ves navzoči narod pel slovenske obredne pesmi. Ustoličenje je zaključila knežja gostija, kateri so v noč svetili velikanski kresovi na vseh gorah.

Doba sedmega, osmega in devetega stoletja je slavna doba slovenske svobode. A tudi pod rimsko-nemškim cesarjem Karlom Velikim so Slovenci ohranili svoje narodne pravice in svojo svobodo. Četudi pod frankovsko nadoblastjo, so si še naprej volili svoje vojvode ter jih slovesno ustoličevali. Njihove ustavne in upravne pravice so ostale nedotaknjene še par stoletij.

Da so bili tedanji Slovenci hrabri in bojeviti, nam dokazuje več zgodovinskih dejstev. Furlanski vojvode Lupus, Arnefrit in Pemo so se ob napadih Obrov ponovno obračali na Slovence ter jih prosili vojaške pomoči. Več ostrih napadov divjih Obrov so Slovenci odbili sami. Tudi prvo srečanje z frankovsko vojsko je bilo v znamenju meča. Neka gornje-koroška nemška pravljica pripoveduje o strašnem tridnevnem klanju Slovanov in Nemcev na lurnškem polju. In ko je mogočni Karl Veliki sklenil obračunati z divjimi Obri v letih 791, 793 in 797, so mu stali koroški Slovenci z mogočno vojsko ob strani.

Pozni zgodovinarji so izumili pravljico o Slovencih-sužnjih, nezmožnih lastnega državnega življenja. Nasprotno dokazujejo najnovejša dognanja: Slovenci so bili ponosen, samozavesten narod, ki je vzbujal spoštovanje celo mogočnih frankovskih vladarjev, kateri so se prostovoljno uklonili staroslavnim slovenskim obredom. Še smešnejša je trditev, da so bili nekdanji Slovenci sužnji Obrov.

H koncu nekaj o imenu Korotan, Koroška in „Kärnten". Jezikoslovci ga večinoma izvajajo iz rimskega imena Carantanum ter slutijo v njem keltsko ali ilirsko korenino. Iznenadi pa naslonitev besede Korotan ali Gorotan na besedo „gora". Morda pa je ta lepa gorska dežela bila vendar šele krščena na sedanje ime po Slovencih in so slovenski Gorotan tedanji zgodovinarji latinsko nazvali Carantanum, iz katerega je nastala poznejša Koroška in Kärnten. Tudi latinska Carnia za nedavno Kranjsko se le premočno naslanja na slovensko besedo „krajina". Pred prihodom Slovencev na Koroško in Kranjsko zgodovina ne pozna imen Carantanum in Carnia. Pa naj to vprašanje ostane odprto.

Celovški nadžupan je pozval meščane tudi letos, naj ne pozabijo rož. Balkoni, okna in vrtovi naj so okrašeni s cvetjem in zelenjem, da bodo imeli posetniki s severa utis, da prihajajo v pravcato rožnato mesto. — In res ima naše deželno mesto prav ugodno vigredno in poletno vreme. Ni fabriških dimnikov, ni mrzlih vetrov in še poletna vročina je znosna Kaj čuda, če se županovemu pozivu meščani radostno odzivajo in se Celovec vedno bolj krasi s cvetjem. — Minulo nedeljo je bil v Celovcu materinski dan. Več mater nad 70 let je bilo odlikovanih z zaslužnim križcem.

Unterloibl — Podljubelj. Zadnjič smo poročali o avtomobilski nesreči v bližini naše vasi. Naj še dodamo, da se je zdelo dotičnim gospodom bržkone predaleč po cesti in so radi tega mahnili kar skozi gozd in si pri tem bržkone mislili, ako je avto dober, mora iti tudi čez štore, drn in strn. — Ko skopni sneg na naših Karavankah, postane tudi Podljubelj boj živahen. Nešteto avtomobilov gre vsak dan preko Ljubelja, tja in nazaj. Od 1. junija naprej bo vozil avtobus redno dvakrat na dan iz Celovca preko Borovelj in Podgore do Dajčpetra in nazaj. Vozil bo tudi na vrh Ljubelja, ako bo imel od Dajčpetra naprej vsaj 5 potnikov. Cena iz Podljubelja na vrh Ljubelja RM 1.—.

Požar. (Köttmannsdorf-Kotmara ves.) V jutro 17. majnika se je nenadno pojavil ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Avgusta Lotriča pd. Sabeca na Ročici. Skedenj je bil tik hiše, pihal je veter in kmalu je bilo vse v plamenu. Navzoči so reševali živino, opravo in nekaj krme. Na pomoč so došli gasilci iz Zakamna, Vetrinja in Kotmare vesi ter po dveurnem težkem delu požar omejili. Hiša in skedenj pa sta pogorela do golega zidovja. Posestnik utrpi veliko škodo. O vzroku nenadnega požara se mnogo govori. Je to že tretji ogenj na vasi v razdobju enega leta, vsled česar vstaja sumnja, da je zlobno delo opravil kak požigalec.

Drobiž: Okrožni vodja stranke v Celovcu dr. Pachnek je odlikoval na materinski dan 45 nad 70 let starih mater s častnim križcem. — Celovški delovni urad poroča, da vlada za kmetijskimi in gozdarskimi delavci, posebno pa za strokovnimi delavci (mehaniki, šoferji, krojači i. dr.) rastoče povpraševanje. Koncem marca je urad beležil 2240 oseb, ki iščejo zaposlitev, v aprilu pa zaposlil 2510 brezposelnih. — Na beljaški višji stavbni šoli so absolvente letos prvič odlikovali z naslovom „inženjer". — 8 letni Jakob Mikula iz Svaten pri Št. Jakobu v Rožu se je pri igranju z ostrostrelnim revolverjem nevarno obstrelil in se nahaja v beljaški bolnici. — Celovški KAC je igral v Ljubljani z neodločenim uspehom. — Za prezidenta celovškega deželnega sodišča je bil imenovan dr. Fritz Marinitsch. — Dekleta nastopijo svojo obvezno delovno službo s 1. oktobrom. Javijo se v juniju okr. vodstvu. — Nemški otroški vrtci so se med drugim že pričeli v Logi vesi, Svatnah, Ledenicah, v Rožeku in na Ziljski Bistrici. Sledijo za enkrat Vodiča ves, Brnca in Marija na Zilji. — Na Blatu je umrla Eliza Modre. — Trg Labot ima odslej avtomobilsko zvezo z Velikovcem in Pliberkom. — Na Osojščici se je ponesrečila Eliza Fricki iz Hanoverja.

Oh, ti Amerikanci! Nam v Evropi se mora zdeti, kot bi bila Amerika nekaka provinca našega kontinenta. Kako silno se kopičijo in napihujejo vesti, predno pridejo preko velike luže. Potem tudi ni čuda, če živijo v Ameriki v večjem strahu, kot mi Evropejci. Nedavno jih je zbegala neka duhovita radio-dogodivščina, ko so pri aparatih poslušali odlomke fantastičnega romana o prebivalcih na zvezdi Marsu. Mislili so, da se je res pričela svetovna morija. Minuli teden pa je padel nekam na ameriško zemljo velik meteor. Takoj je bila vsa dežela razburjena, bliskoma so se širile novice o najnovejših bombah, o neznanih letalih in napadalcih. Cel teden je trajalo, da so se duhovi nekoliko pomirili. To smo pa mi Evropejci, ki živimo v centrali, že bolj „kampeljci"!

Naša prosveta

Dur in mol.

Piše Tomaž.

Pravijo, da je dur vesel, mol pa žalosten. In kakor imamo v življenju sploh rajši veselje kot žalost, tako imamo tudi rajši pesmi v duru kot v molu. In vendar: kdor v življenju išče le veselja in žalosti ne sprejme, živi zgrešeno in se ne more prav znajti. Tako pogreši tudi pevec, ki bi hotel peti le to, kar je v duru, nič pa tega, kar je v molu. Celo življenje obsega veselje in žalost in še marsikaj drugega povrh. Cela glasba obsega dur in mol pa tudi še marsikaj drugega povrh.

Pa to ni čisto res, da bi bil mol žalosten. Veliko mogočnih pesmi je ljudstvo včasih pelo in te so bile v molu. In če prav prisluhneš: koliko lepote imajo pesmi v molu! In te lepote te v srcu razvedrijo.

Pa pravijo, da za nas Slovence, ki smo veseli ljudje, mol ni. Pa spet pravijo drugi narodi celo, da je mol naša slovanska posebnost. In res smo v prejšnjih časih veliko peli v molu, čudovito lepe pesmi. Slomšek govori o tem. In to niso bile kake postne pesmi, temveč božične in velikonočne. A ne samo cerkvene, tudi izvencerkvene so peli v molu. Tako naprimer kresne pesmi.

Torej ti, pevovodja in pevec, nikar se mola že vnaprej ne ustrašita. Pojta ga! Več glasbe bosta spoznala in užila, bolj bogata bosta duševno. Pojmo pesmi v molu, saj smo tudi Slovenci Slovani! Pojmo tisto malo število še ohranjenih starih, nenavadno lepih pesmi. To so najdragocenejši zakladi naše narodne glasbe.

St. Kanzian-Škocijan. Na binkoštni pondeljek priredi naše kulturno društvo ob 3. uri pop. v društveni sobi v župnišču materinsko proslavo s petjem, deklamacijami, prizorom in govorom. Sodelujejo tudi tamburaši.

St. Veit i. J. — Št. Vid v Podjuni. Na binkoštni pondeljek priredi naša „Danica" ob 3. uri pop. pri Voglu v Št. Primožu materinsko proslavo s petjem, prizori, deklamacijami i. dr.

St. Michael-Šmihel. Igra „Revček Andrejček" je bila vsled strankinih materinskih proslav ponovno prepovedana in je društvo zaprosilo krajevno vodstvo, naj javi termin, ki bi bil za prireditev prost. Javili ga bomo potem v listu.

Schiefling-Škofiče. Na binkoštni pondeljek priredi „Edinost" materinsko proslavo z igricama „Materno srce" in „Barvila". Nastopijo še pevci in tamburaši, vmes govor. Začetek ob 3. uri pop.

Naše gospodarstvo

O silo-akciji 1939.

Po glasilu kmečke organizacije.

Za ensiliranje krme vlada med našimi gospodarji veliko zanimanje. Cele vasi so se po poročilih javile ob razpisu tako zvane silo-akcije za leto 1939. O tej akciji poroča glasilo državne kmečke organizacije iz peresa inž. Heinzl-a sledeče:

Vsa zaloga cementa je letos določena za gradnjo silo-naprav. Šele ko bo letošnji načrt gradnje silosov izpolnjen, se stavi cement na razpolago tudi za gnojnične jame, poprave hlevov in slične gospodarske potrebe. Kmetje, ki so lani prosili za pomoč pri gradnji silosov in imajo v rokah pristanek vodstva graške Südmark, bodo zamogli svoj načrt izvršiti. Naj torej že sedaj mislijo na pridelovanje ensilažne koruze in drugih za kisanje pripravnih krmskih rastlin.

Kmetje, ki so prosili za pomoč, so obvezani, da se podredijo gradbenim določilom kmečke organizacije. Ta svoj sklep so morali javiti vsaj do 10. majnika v Gradec. Upoštevali se bodo letos samo predlogi, ki so bili

odobreni že lani. Ostali predlogi pridejo vpoštev šele naknadno.

Za gradnjo silo-naprav veljajo določila: Graditi smejo samo firme, ki imajo za to dovoljenje; firme so razdeljene tako, da ima vsak podjetnik določeno ozemlje; dovoljenih je devet vrst ensilažnih naprav, od katerih ima naprimer prva vrsta sledeče mere: 2 metra premera, 3 metre višine, 9.5 kub. m. prostornine, 1 vratca ter 5 do 7 kub. m. gramoza. — Peta vrsta ima mere: 3 m premera, 4 metre višine, 28.5 kub. m. prostornine, 1 vratca, 9 do 11 kub. m. potrebnega gramoza (Schotter). — Deveta vrsta: 3.50 m premera, 6 metrov višine, 57.5 m prostornine, 2 vratca ter do 14 kub. m. potrebnega gramoza.

Še nekaj o ensiliranju vobče. Pri krmljenju v zimi nam navadno primanjkuje močnih in sočnih krmil. Drugod si pomagajo s krmsko peso, ki pri nas ni preobičajna. Zato preostaja samo še ensiliranje, če naj nam živina pozimi ne gladuje vsled pomanjkanja primernih hranilnih snovi. Važno je, da pripravo ensilažne krme učlenimo v ostalo gospodarstvo. Posvečati moramo pozornost vmesnim poljskim sadežem, ki so za kisanje najpripravnejši. Težišče preide z ensiliranjem na živinorejo, kjer se moramo truditi za razmerno visokim številom dobre živine. Silo pomeni namreč intenzivacijo živinoreje. Z njim uvedemo v hlev bolj ekonomsko krmljenje, zavarujemo se za suha, neugodna leta, z dodatnim hlevskim krmljenjem med pašo si ohranimo dobre molznice.

Seve pomeni kisanje krme v silosih novo delo, nič manj odgovorno, kot je ono na polju. Novo skrb pa kronajo tudi večji uspehi in boljši procvit kmetije. Naj torej na silo-akcije opozorimo še kmete-zamudnike.

Konjerejci, pozor! Kobile, ki so vpisane v zemljiško knjigo, se ne vodijo pred vojaške komisije, ker so „vojaščine“ proste. Konjerejec pa mora imeti v rokah potrdilo kmečke organizacije. Potrdila se izdajajo na podlagi predloženih podatkov potom pristojnih konjerejskih udruženj.

Krompirjev rak je najnevarnejša rastlinska bolezen. Spoznamo jo na gomoljevih bulah. Tako je trdovraten, da se več desetletij lahko drži v zemlji ter vedno znova okužuje pridelek. Mali trosi se držijo zemlje, oprijemljejo, vozov, čevljev, prerajžajo brez škode živalski želodec ter se z gnojem spet vračajo nazaj na njivo. Tej hudi rastlinski kugi odpomoremo samo z novo, neokuženo rastlinsko vrsto. S 1. marcem 1941 stopi v veljavo zakon, ki zabranjuje saditev krompirja, napadenega od raka Kdorkoli bo našel okužen gomolj, bo moral takoj javiti občini. Občina bo imela pravico, da nadzira kleti s krompirjem ter od časa pregleda pridelek. Okuženo rastlinje moramo že sedaj takoj sežgati ali pokopati v jamo ter pokriti z žganim apnom. Prodajanje krompirja z okuženih zemljišč je prepovedano. Tudi ni dovoljenjo ponovno pridelovanje krompirja na njivah z rakovimi trosi. Z 1. marcem 1941 pa bo saditev od raka napadenega krompirja popolnoma zabranjena.

Nova ureditev gozdarskih oblasti. Namesto dosedanjih okrajnih gozdarskih inspekcij so v vsej državi uvedeni gozdarski uradi. Za pokrajini Koroško in Štajersko ima gozdarski urad svoj sedež v Celovcu in sicer v poslopju bivšega novega bogoslovja. Prodajo lesa urejujejo posebni tržni uradi. Za Koroško pristojni tržni urad se nahaja v Solnogradu. Vsak gozdarski urad ima posebnega referenta za kmečke gozdove, do katerega naj se posestniki gozdov obračajo v svojih tozadevnih skrbeh.

Sladkorja v kockah primanjkuje, ker je država vezana na uvoz. Pri tem pa se je uporaba sladkorja v Avstriji letos zvišala za 6 kg na osebo. Zaloge s kockastim sladkorjem pohajajo. Privadili se bomo torej sladkorju v kristalih, ki nikakor ni slabši od kockastega in je cenejši.

Kmečka sodnija, ki upravlja vse zadeve, tičoče se obstoja in neokrnjenosti dednih kmetij, ima še neko posebno pravico. Naprodaj je n. pr. dedna kmetija, ki nima dedičev. K vrednosti te kmetije ima pravico spregovoriti tudi okrožno kmečko vodstvo in končno kmečka sodnja. Znan je slučaj, da je posestnik prodal dedno posestvo. Kupec je bil s ceno zadovoljen. Oglasila pa se je pred podpisom pogodbe kmečka sodnija ter izjavila, da je kupna cena previsoka in bi kupca pri gospodarjenju obremenjevala. Pogodba je bila razveljavljena po načelu, da mora imeti pridni, a manj premožni kmet tudi možnost nakupa dedne kmetije. Izkušnja pa uči, da so previsoke cene kmetij vzrok zadolžitvam kmetijstva.

V začetku je bil vrt. Naši predniki so dobivali svoje prve pridelke iz zemlje okoli svojih bivališč. To je bila njihova prva kmetija ali agrikultura. Med prve pridelke preprostega vrta so spadale čebula, grah, kumare, buče in druge kuhinjske rastline. Poljedelstvo je sledilo pozneje roko v roki z napredkom živinoreje. Naši domači vrtovi, sadni in zelenjadni, še nekoliko spominjajo na stare „cajte“, vsled večjih gospodarskih skrbi pa smo na naše vrtove domala pozabili.

Predstoječa ureditev klanja živine in svinj na Koroškem. Z 24. aprilom je bila naša dežela glede mesnih cen in cen za klavno živino razdeljena na dva dela. Prvi del z višjo ceno obsega mesto Celovec in okolico Vrbskéga jezera do Beljaka, ostala dežela pa je v drugem predelu. Sedaj se vršijo priprave za gradnjo veliko deželne klavnice v Celovcu in večjega živinskega tržišča v Beljaku.

Domača košnja bo vsled pomanjkanja močnih inozemskih krmil večjega pomena. V novejšem času svetujejo strokovnjaki zgodnjo košnjo, češ, čim mlajše je rastlinje, tem več vsebuje beljakovine. Sicer je pri zgodnji košnji manj sena, zato pa lahko kosimo enkrat več in spravljamo seno dobre kakovosti. Čim začne prvo rastlinje cveteti, je čas košnje. Če kosimo mlado rastlinje, lažje poganja druga rast, manj se širi plevel in pospeši detelja. Čim seno pospravimo s travnika, ga dobro nagnojimo z dušikom ali gnojnico. Za zgodnjo košnjo govori končno še dejstvo, da je v visokem poletju dela itak dovolj.

Soja-fižol pridobiva v naših krajih na veljavi. Poleg fižola, graha in leče je glavni naš dobavitelj rastlinske maščobe. Posebna industrija tudi že izdeluje sojamoko, ki je dobro hranivo. Iz soje se prideluje tudi dobro olje. Posebno pa je soja važna za krmljenje živine. Soja je štedljiva rastlina, odporna proti mrazu in prav donosna. Na hektar rabimo do 45 kg semena. Važna je pletev. Ko dozori, jo pokosimo, zmlatimo in posušimo. Na hektar pridelamo do 20 met. stotov. Prodaja se po 46 mark za stot.

Več jagod! Maline, ribizlji, rdeče jagode, smokulje in druge jagode gredo dobro v denar. Pridni nabiralci izkupijo zanje čedne svote. Dež. kmečka zveza dovoljuje za saditev jagod podpore. Naj se jih interesenti poslužijo!

Slabokrvnost ni znana samo pri ljudeh, marveč tudi pri živalih. Slabokrvne svinje imajo slaba gnezda, pujski so malo odporni proti boleznim, prašiči bolehavi. Danski kmetijci pomagajo slabokrvnim živalim s primernim dodatkom mineralnih snovi. Če jih krmijo z žitom in posnetim mlekom, dodajajo sekundarnega kalcijevega fosfata. Ako pokladajo krompir in repo, dodajajo fosfata. Pujskom nudijo žlico železnega vitrijola. Veliko važnost polagajo na čim mnogovrstnejšo krmo od žita do otrobi, posnetega mleka in sirotke. Polegtega skrbijo, da imajo živali dovolj svobode, sonca in zraka ter mlade paše. To je, pravijo, najcenejše pitanje.

Puranov ne poznamo več. Bojimo se namreč nege, ki jo zahtevajo mala piščeta. Puranova piščeta zahtevajo toplo zemljo in precejšno skrb. V prvih tednih so izbirčna in občutljiva. Šele po 2 mesecih se osamosvojijo. Zato pa se zanje vnovči tudi lep denar.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Hiša mu je čez dan izginila. Njujorčan Smith se strašno huduje. Nekega večera se je vrnil z dela domov, pa je prestrašen opazil, da mu je nekdo odnesel hišico. Sosedje so mu nato povedali, da so delavci spravili njegov dom na magistratov ukaz. Skoči takoj k telefonu in ugotovi, da so se delavci zmotili ter podrli napačno hišo. Imeli bi se lotiti nekih starih poslopij, pa so se zmotili pri številki ter podrli hišico, ki je bila za podiranje nalašč pripravna. Magistrat bo Smitsu škodo seve poravnal.

S topovi na kaznjenca. V neki ameriški kaznilnici je kaznjenec Durand ubil dva stražnika ter pobegnil. Orožništvo ga je takoj zasledovalo, a se je skril za visoko skalovje ter z vmes ugrabljenim orožjem zadržaval sto preganjavcev. Morala je priti vojaščina, ki je njegovo nedostopno skrivališče obstreljevala s topovi. Med grmenjem kanonov pa jo je zločinec jadrno odkuril, ustavil na bližnji cesti avto ter se odpeljal v neznano smer. Par dni navrh je izropal banko, a našel pri tem smrt.

Slana voda proti požarom. V Eiflu so preizkusili nov način gašenja gozdnih požarov. Poslužili so se za gašenje slane vode. Ko je bil ogenj v polnem razmahu, so nanj brizgali slanico. Voda je kmalu izhlapela, sol pa je ostala na listih in vejah ter preprečila gorenje. Trdijo, da je slanica primerna tudi za gašenje manjših hišnih požarov.

Kako merijo morsko dno. Največjo globino je odkrila ameriška ladja „Milwaukee“ na Atlantskem oceanu. Znašala je 9560 m. Vendar je to samo največja globina Atlanta, dočim je nemška „Emden“ v Tihem morju odkrila globino 10.430 m. — Kako se meri morsko dno? Prvotno so se posluževali žice in uteži, kar pa je bilo zelo nedostatno. Danes merijo globine s pomočjo zvoka. Ladja ima neposredno pod morsko višino poseben aparat, ki ustreli proti dnu. Zvok hiti skozi vodne plasti, se odbije ob dnu ter prihiti nazaj na površje, kjer ga aparat spet ujame. Čim večji je presledek med strelom in odmevom, tem večja je globina. Vendar je treba upoštevati še gostoto morske vode ter njeno toplino. Merjenje z zvokom se je izkazalo kot najzanesljivejše.

Narkozo imenujemo uspavanje bolnikov potom močnih mamilnih sredstev. Dosedanja narkotična sredstva so v bolniku zapuščala neko omotičnost ter so često slabo vplivala na srce. Sedaj pa je varšavski profesor Wegierko odkril, da je najboljše uspavalno sredstvo insulin. Po njem bolnik nima težke glave, ne vrti se mu in je čisto svež. Najbrže ga bodo sedaj zdravniki splošno uvedli za uspavanje bolnikov.

Junaško dekle. Mlada Ikonija je pasla ovce v bližini svoje rodne vasi pri srbskem Kolašinu. Nenadno zagleda velikega volka, ki je vdrl v njeno čredo. Mlada junakinja takoj plane nadenj oborožena s palico. K sreči je volk vlekel z eno nogo za seboj past, kjer se je bil v gozdu vjel. Ikonija ga je obdelavala, da je poginil.

Na konju jezdi okoli sveta Šved Hellerström. Minuli teden je dospel v Sarajevo ter bil hipoma mestna senzacija. Vse je hotelo videti jezdeca okoli svetovne oble. Hellerström si v vsakem kraju izposodi konja z vodnikom za pardnevno ježo, nakar odpravi vodnika s konjem in nagrado ter si najame novo žival in osebo. Zaenkrat ima za seboj pretežen kos Evrope, nato odjezdi preko Turčije v Azijo. Časnikarjem je zaupal svojo skrivnost: spoznavati hoče prirodne lepote ter navade raznih narodov.

Zamorček — milijonar. Bogata francoska zakonca Santerrova sta našla pred tridesetimi leti povodom potovanja po severni Afriki pod neko palmo zapuščenega zamorskega otroka. Malčka je mati očividno odložila in nanj pozabila. Zakonca sta se ga usmilila ter ga vzela domov. Dorastlega sta poslala v pariške šole, kjer je postal pravcat gospod. Med Parižani pa je zaslovel vsled svojih jahaških zmožnosti. Kot spreten jezdec je odnesel mnogo prvih nagrad. Elegantni gospod z obrazom, črnim kot ebenovina, se je priljubil posebno pariškim damam. Posebno še, ko je sedaj po svojih rednikih podedoval 100 milijonov frankov.

Slavni jugoslovanski kiparski mojster Ivan Meštrovič je bil povabljen v Varšavo, kjer bo izdelal spomenik poljskega narodnega voditelja maršala Pilsudskega. Nedavno so v Rumuniji odkrili drugo Meštrovičevo delo, spomenik kralja Karola I. Meštrovič slovi kot eden največjih kiparjev 20. stoletja ter so nanj ponosni vsi Jugoslovani.

Maribor in Ljubljano bodo po najnovejših vesteh zvezali z široko, betonsko cesto, ki bo lahko tekmovala z drugimi modernimi cestami. Deloma jo bodo preložili, da se izognejo klancem ter ovinkom. Stroški so preračunani na 13 milijonov dinarjev. Z delom so že pričeli med Mariborom in Framom.

Španija v znamenju porok. Dolgi dve leti so morali mladi Španci odlagati svoje poroke. Čim pa se je državljanska vojna končala, so tisoči in tisoči mladih vojakov navalili župnišča prijavljat svoje poroke. Desetorica madridkih župnij bo morala dva meseca dnevno poročiti 650 parov. V Madridu je torej povprečno vsake tri minute ena poroka. Tudi ostala mesta in kraji v Španiji seve za Madridom relativno nikakor ne zaostajajo.

Nemško cestno omrežje je nedvomno prvo na svetu. Državnih in deželnih cest prvega in drugega reda je 211.977 km, utrjenih občinskih cest pa je 191.348 km. Državne avtomobilske železnice merijo skupno 3000 km. Ko bodo dela gotova, bo vsa Nemčija od vzhoda do zahoda ter od severa do juga prepežena s širokimi cestnimi pasovi.

Ladja posebne vrste je angleška „Research“, namenjena za merjenje morja in vsemirja. Ladja je iz lesa, brona in aluminija. O železu ni nikakega sledu, še žreblji so leseni in kuhinjska posoda je nemagnetična. Ladja bo križarila na južnem Atlantiku. Njena posadka bo sestojala iz učenjakov, ki bodo na tej čudni ladji vršili znanstvene poizkuse.

Sloveči čebelarji so Hercegovci. Že stari turški velikaši in frančiškani so gojili čebelarstvo v tej deželi, katere brda in doline so prebogate na dišečih in zdravilnih rastlinah. Pred vojno je bilo v Hercegovini nad 70.000 panjev, med vojno je število rapidno padlo ter v povojnih letih spet postopoma naraščа. Kljub slabi lanski letini so Hercegovci prodali do 600.000 kg medu za ceno 14—16 dinarjev za kg. Dobri njihov med slovi po vsem svetu.

Par za smeh

Modrijan. V vlaku se je vozil star gospod. Njemu nasproti sta sedeli dve dekleti. Tedaj pa se je starcu pripetilo nekaj povsem človeškega. Dekleti sta se začeli na glas smejati. Starec pa se je obrnil do sopotnikov in jim dejal: „Glejte, kako malo je treba, da se otroci razveselijo!“

Zvitež. K zdravniku je prišepal postaran kmetič in ga vprašal, kako naj zdravi svojo bolezen. „Ali pijete?“ ga vpraša zdravnik. „Samo malo žganja“. — „Ali kadite?“ — „Samo čedrco vlečem“. — „No, torej, opustite žganje in čedro, pa bo boljše!“ — Kmetič brž zagrabi klobuk in jo rine skozi vrata, za njim hiti presenečeni zdravnik in vpije: „Za recept dobim pet mark!“ — „Saj ga sploh ne sprejmem!“ je bil jadrni kmetičev odgovor.

Hrbtenica. — Učitelj: „Kaj je hrbtenica, Mirko?“ — Mirko: „Hrbtenica, to je dolga kost, na katere enem koncu sedi glava, na drugem pa jaz“.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. – **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. – **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 1. četrtletju 1939: nad 2200.